

BALKANLARDA BÖLGESEL BARIŞ İÇİN YEREL-ULUSAL İŞBİRLİĞİ

NALAS Ulusal yönetimlerin bölgesel ölçekteki dış politika hedeflerine ulaşmak için yürüttükleri çalışmalar, başvurdukları yöntemler, kullandıkları kulvarlar bellidir. "Klasik" denebilecek bu araçlar genellikle hükümetler arası konferanslar, dışişleri bakanlarının buluşmaları, diplomatik temsilcilikler arasında sürekli temaslar, ikili veya çoklu antlaşmalar ve uluslararası/uluslararası kurumların çatısı altında atılan adımlardan oluşur. Diğer yandan gelişmiş ülkeler, medya, sivil toplum ve özel sektörün etki potansiyelini de kendi amaçları doğrultusunda yönlendirmeye çaba sarf ederler. Zira tüm bu unsurların toplamı, bir ülkenin "yumuşak gücünü" oluşturuyor ve dış ilişkilerini tesirli kılıyor.

Uluslararası ilişkiler ve dış politikada alanında artan ölçüde etkin olmaya başlayan ve giderek kabul gören yeni bir aktör, ulus-altı ölçekteki idarî-siyasî birimler ve bunların birlikleri ve platformlarıdır. Yerel veya bölgesel yönetimler, doğrudan veya üye oldukları platformlar üzerinden uluslararası arenaya daha fazla çıkmaktadır. Yerel yönetimler yurtdışına açılırken, ya "almak" ya da "vermek", veya her iki amacı güderek adeta bir "alış-verişe" çıkarlar. Yerel yönetimler, malî fonlar, yatırımlar, uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapma hakkı veya üstün bir teknolojiyi elde etmek ya da iyi uygulamaları öğrenmek gibi çeşitli ekonomik çıkarların peşinde olabileceği gibi, az gelişmiş ülkelerin yerel yönetimlerine yardım etmek, bilgi ve tecrübe paylaşmak, tarihî ve kültürel bağları pekiştirmek, afetlerde acil

Ülkelerin dış politika hedeflerinde, ulusal yönetimlere ihtiyacı olduğu kadar yerel yönetimlere de ihtiyaç duyduğunu kanıtlayan SEECP ve NALAS işbirliğine gitti. Bu ortaklık gerçekleştiği takdirde NALAS ve SEECP, uluslararası ilişkiler ve dış politika alanında ulusal-yerel işbirliğinin tamamlayıcılığının kanıtı olacak.

yardım ulaştırmak vb. saiklerle hareket ediyor olabilir.

Yerel dış politika, bir yerel yönetimin uluslararası çalışmalara dair planlarının ve stratejilerinin toplamı; yerel diplomasi ise, bu planları gerçekleştirmek ve hedeflerine ulaşmak için başvurulan yöntemlerdir. Şehirler diplomasisinin veya yerel diplomasi-nin önemli uygulama alanlarından biri de, barış ve diyalogun tesisi ve ihtilafların aşılması için yerel yöneticiler düzeyinde temasların kurulması veya sürdürülmesidir. Bu maksatla sarf edilen çabalar, yerel diplomasi-nin birçok odak noktalarından biri olmasına rağmen, "diplomasi" kelimesinin çağrışımı nedeniyle şehirler diplomasi veya yerel diplomasi kavramı sıkça bu bağlamda kullanılabilir. Dünyada yerel diplomasi-nin başarılı olduklarını gösteren birçok vaka biliniyor. Devletler arası ilişkilerin geleneksel dar kuralları ve uluslararası siyasetin katı, bazen de acımasız doğası gereği, ulusal yönetimler ve bunların dıştaki baş temsilcisi olan dışişleri bakanlıkları ülkeler arasındaki ihtilafların önlenmesinde ve çatışmaların çözülmesinde her zaman etkin ve etkili olmamaktadır. Oysa yerel yönetimler, bu kurallara ancak dolaylı bir şekilde tâbi olduklarından ve askeriye, güvenlik, istihbarat gibi "ayrıştırıcı" unsurlara sahip olmadıklarından dolayı diğer ülkelerdeki muadilleriyle daha serbest, daha barışçıl bir atmosferde münasebetlerini sürdürürler. Bu yönetimlerin aynı zamanda temsil ettikleri yerel topluluklar adına meşruiyet zeminine sahip oldukları göz önünde bulundursa, bunların karşılıklı eylemlerinin halklar arasında meşru bağları tesis ettikleri söylenebilir. Bu bağların "parçalı", yani dar bir coğrafi alanı kapsayan bir yerel yönetimin temsil

ettikleri topluluk ile sınırlı olması, bunların değerini ve etkisini eksiltmez. Dahası, yerel yönetim birlikleri birden fazla yörelin yerel seçilmişlerini bir araya getirdiklerinden dolayı, temsil dereceleri artmaktadır.

Bu bağlamda, birden fazla ülkenin yerel yönetimlerini bir araya getiren uluslararası birlikler, teknik işbirliği ve tecrübe paylaşımının yanı sıra önemli siyasî diyalog platformu görevini de icra eder. Bu sebeple de bu birlikler, birçok yörelin meşruiyetlerin temsil edildiği ve bunların sürekli birbiri ile temas ettiği, adeta birbirinin içine örüldüğü platformlar olup, çok sayıda sınır aşan meşru bağları kurma kabiliyetine sahiptir. Bu platformların bir diğer özelliği, ikili düzeyde ihtilaf veya çatışma yaşayan ülkelerin yerel yöneticilerine, çok taraflı ve dolayısıyla daha "tarafsız" bir ortamda etkileşim içinde olma fırsatını sunmalarıdır.

Güney-Doğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı NALAS işte bu hususiyeti ile Balkanlarda özel bir konuma sahiptir. 13 Balkan ülkesinden 15 yerel yönetim birliğini aktif bir çalışma temposunda sürekli olarak bir araya getiren NALAS, ihtilaf ve çıkar çatışmalarının eksik olmadığı bir bölgede diyalog ve barış platformu olarak dikkat çekiyor. Genel olarak yerel yönetimlerin sınırları ve sorunları aşan diyalog kabiliyeti, özel olarak ise NALAS'ın bölgede sergilediği performans ulusal yönetimlerin de dikkatini çekiyor. 27 Ağustos 2012 tarihinde Makedonya'nın başşehri Üsküp'te gerçekleşen toplantı, bölge ölçeğinde barış ve iyi komşuluk ilişkilerinin tesisi için ulusal ve yerel yönetimlerin ortaklığı ve işbirliği potansiyelinin idrak edilmesi bakımından önemlidir.

Üsküp'te yerel yönetim birliklerinin bölgesel platformu ile hükümetlerin bölgesel platformu bir araya geldi ve ortak hedefler için el sıkışmış oldu. Bir yandan, Güney-Doğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı (NALAS) Başkanı sıfatıyla Marmara Belediyeler Birliği Encümeni üyesi ve Bursa-Yıldırım Belediye Başkanı Özgen Keskin, diğer yandan Güney-Doğu Avrupa İşbirliği Süreci (SEEC) Başkanı sıfatıyla Makedonya Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Nikola Poposki arasında Üsküp'te yapılan görüşmede iki kurumun işbirliği için stratejik bir karar alındı. Her iki kurumun 2012-2013 dönem başkanlarının bir masa etrafında bulunduğu toplantıda Bakan Poposki, SEEC için önemli bir önceliğin, bölgede barışın tesisinde yerel diplomasının desteklenmesinin olacağını söyledi.

Görüşmenin Üsküp'te bulunan NALAS merkezinde gerçekleştirilmiş olması ayrı bir ehemmiyete ve sembolizme sahiptir. Zira hükümetleri temsil eden bir dışişleri bakanı yerel yönetimlerin bir platformunu ziyaret etti ve işbirliği teklifinde bulundu. Balkanlarda kalıcı barışın tesis edilmesi için yerel yönetimlerin bölgede oynayabilecekleri rolüne vurgu yapan

Bakan Poposki, dönem başkanlığı önceliklerini hazırlarken Balkanlarda başarılı olan bölge ölçeğindeki tüm projeleri araştırdıklarını, en başarılı emsalin ise NALAS olduğunu söyledi. Poposki, NALAS'ın sekretaryasının ise Üsküp'te bulunmasının kendilerine şeref verdiğini ve önemli bir fırsat olduğunu ifade

etti. Bölgedeki ihtilafların çözümünde ulusal hükümetlerin bazen yetersiz kaldıklarını, zira merkezî yönetimler olarak bazı katı kurallara tâbi olduklarını ve siyasî meselelerin zaman zaman hareket alanlarını daraltabildiğini söyleyen Bakan Poposki, yerel diplomasının rolüne inandıklarını söyledi.

Yerel diplomasi konusunda NALAS'a önemli bir görevin düştüğüne ve yerel çabaların hükümetler arası ilişkileri de olumlu etkileyeceğini düşünen taraflar, iki platform arasında bir işbirliği protokolünün imzalanması konusunda mutabakata vardı. SEEC'nin NALAS'ı bölgede "kilit partner" olarak algılaması, dış politika hedeflerinde ulusal yönetimlerin yerel yönetimlere ihtiyaç duyduklarını, onların potansiyelinden istifade edebildiklerini gösteriyor. Ancak bu ilişkinin "çıkar" vektörü iki yönlüdür, zira gerçek ortaklık karşılıklı faydayı gerektirir. Gerçekten de NALAS kendi dış politika hedeflerine ulaşmak için de hükümetlerin desteğine ihtiyaç duyuyor. Zira NALAS, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından Balkanlarda bölgesel aktör ve muhatap olarak kabul edilmek istiyor. Ancak AB, entegrasyon sürecinde bölgedeki diyaloglarını münhasıran ulusal yönetimlerle yürütüyor, yerel yönetimleri ve birliklerini pek muhatap almıyor, bu sebeple de NALAS'ı "göz ardı" ediyor. Avrupa Birliği'nin siyasî söylemdeki genel yerel vurgusu ile bağdaşmayan bu durumu düzeltmek için lobi aracı olarak ulusal hükümetleri temsil eden SEEC olumlu bir rol oynayabilir. Üsküp'teki toplantıda NALAS'ın bu yöndeki talebine sıcak bakan Makedonyalı Bakan, Avrupa Komisyonu nezdinde girişimlerin yapılacağını ve gerekli mesajların iletileceğinin güvencesini verdi.

İlk adımı atılan bu ortaklık gerçekleştiği takdirde NALAS ve SEEC, uluslararası ilişkiler ve dış politika alanında ulusal-yerel işbirliğinin ve tamamlayıcılığının güzel ve ibretli bir misalini sergilemiş olacaklar.

Kaynaklar:

- NALAS web sitesi www.nalas.eu
- MBB web sitesi www.marmara.gov.tr
- Daoudov, Murat (2012). Yerel Yönetimlerin ve Birliklerinin Uluslararası Alanda Konumu ve Ulusal Dış Politika ile İlişkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.